

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور

دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه‌های همکار مؤسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی

نگارندگان

کامبیز بازرگان، محمدحسین داوودی، کریم شهبازی

اعضای هیات علمی مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور

دستورالعمل فنی: 672

1405

مشخصات اثر

عنوان: دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه‌های همکار مؤسسه تحقیقات خاک و آب در

زمینه تجزیه مواد کودی

نگارندگان: کامبیز بازرگان، محمدحسین داوودی و کریم شهبازی

ناشر: مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: انتشارات اسرار علم

کارشناس انتشارات: سمانه پورمنصور

ویراستار: آرش تافته

طراح جلد: سید هادی میرغیائی

سال انتشار: 1405

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

این دستورالعمل فنی با شماره 69192 در تاریخ 1405/2/6 در مرکز اطلاعات و مدارک علمی

کشاورزی به ثبت رسیده است.

نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

نشانی: کرج، میدان استاندارد، جاده مشکین‌دشت، بلوار امام خمینی (ره)، مؤسسه تحقیقات خاک و آب کشور

صندوق پستی: 311-31785

کد پستی: 3177993545

تلفن: 026-36201900

نمبر: 02636210121

پست الکترونیکی: info.swri@areeo.ac.ir

وبسایت: http://www.swri.ir

مسئولیت صحت مطالب به عهده نگارندگان است.

مقدمه

از سال 1393 با هدف نظام‌مند کردن تضمین کیفیت و نیز کنترل مستمر کیفیت انواع کودها، موسسه تحقیقات خاک و آب رسماً بر اساس دستورالعمل ابلاغی وزیر جهاد کشاورزی بعنوان متولی ثبت و کنترل کیفی انواع مواد کودی معرفی گردیده، از آن تاریخ کلیه مواد کودی تولیدی و وارداتی که قرار است در کشور توزیع شوند بایستی توسط موسسه بررسی و شماره ثبت دریافت نمایند. موسسه در راستای کنترل کیفی این کودها مرتباً از بازار عرضه نمونه برداری و کیفیت این مواد را بررسی و با خصوصیات ثبت شده مقایسه می‌نماید. لذا در راستای اصل 44 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، موسسه تحقیقات خاک و آب موضوع بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت آزمایشگاه‌های صاحب صلاحیت بخش خصوصی در امور تجزیه نمونه‌های مواد کودی را در برنامه کار خود قرار داده است. در همین راستا به منظور تبیین روشن شرایط آزمایشگاه‌های صاحب صلاحیت برای مشارکت در این برنامه بعنوان آزمایشگاه همکار و نظام‌مند نمودن نحوه انتخاب و مشارکت این آزمایشگاه‌ها با موسسه، این دستورالعمل تحت عنوان «دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه‌های همکار موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی» مشتمل بر 15 ماده و 14 تبصره در تاریخ 1401/11/11 به تصویب شورای تحقیقات موسسه تحقیقات خاک و آب رسید.

ماده 1: تعاریف

آزمایشگاه: واحدی است با هویت مستقل که به‌عنوان محل انجام آزمایش‌ها شناخته شده و با مسئولیت مستقیم مدیر/مسئول فنی آزمایشگاه فعالیت می‌نماید و تقاضای همکاری با مؤسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی را دارد.

تبصره: آزمایشگاه می‌تواند از نظر حقوقی در قالب یک شرکت مستقل یا وابسته به یکی از شرکت‌های خصوصی/دستگاه‌های غیردولتی یا دولتی فعالیت نماید.

مؤسسه: مؤسسه تحقیقات خاک و آب که مرجع تأیید صلاحیت آزمایشگاه همکار برای تجزیه نمونه‌های مواد کودی می‌باشد.

مدیریت ثبت: مدیریت ثبت و کنترل کیفی مواد کودی

مدیریت امور آزمایشگاه‌ها: واحد مدیریت امور آزمایشگاه‌های مؤسسه تحقیقات خاک و آب
 آزمایشگاه همکار: آزمایشگاهی است که صلاحیت آن برای همکاری با مؤسسه در زمینه سنجش
 حداقل یک خصوصیت در یکی از مواد کودی شیمیائی، آلی و یا زیستی بر اساس این
 دستورالعمل به تأیید مؤسسه رسیده و «گواهی آزمایشگاه همکار» معتبر دریافت نموده باشد.
 تبصره: در شرایط محدودیت تعداد یا توانائی آزمایشگاه‌های غیردولتی یا تراکم نمونه‌ها در یک منطقه،
 آزمایشگاه همکار می‌تواند از بین آزمایشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های دولتی انتخاب شود.
 تجهیزات آزمایشگاهی: دستگاه‌ها، لوازم و اقلام آزمایشگاهی که برای سنجش خصوصیات مواد
 کودی بر اساس روش‌های ابلاغ شده مؤسسه، موردنیاز می‌باشد.
 کمیته: کمیته بررسی تقاضاها و صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار
 صاحب نمونه: شخص حقیقی یا حقوقی درخواست‌کننده آنالیز نمونه مواد کودی
 مسئول فنی آزمایشگاه: فرد متخصص واجد شرایطی که مدیریت فنی آزمایشگاه و مسئولیت
 نتایج را برعهده دارد. نتایج آزمایشگاه فقط با امضای مسئول فنی، معتبر است.
 مدیر آزمایشگاه/مدیرعامل: شخص صاحب‌امتیاز تأسیس آزمایشگاه
 مجوز تأسیس و بهره‌برداری آزمایشگاه: پروانه بهره‌برداری صادره از سازمان نظام مهندس
 کشاورزی و منابع طبیعی، سازمان جهاد کشاورزی و یا سایر نهادهای قانونی مرتبط
 گواهینامه: مدرکی که مستند تأیید صلاحیت آزمایشگاه همکار خواهد بود.

ماده 2: هدف

کاهش تصدی‌گری دولت از طریق واگذاری تدریجی فعالیت تجزیه نمونه‌های مواد کودی به
 آزمایشگاه‌های غیردولتی با رعایت الزامات و نیازها و تحت نظارت مؤسسه تحقیقات خاک و آب

ماده 3: مستندات قانونی

اساسنامه و شرح وظایف مؤسسه تحقیقات خاک و آب

قانون حفاظت از خاک

دستورالعمل ثبت، پایش و کنترل کیفی مواد کودی

شیوه‌نامه ثبت مواد کودی

ماده 4: ترکیب اعضاء و وظایف کمیته بررسی تقاضا و صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار

به منظور بررسی و اظهار نظر نهائی در رابطه با تقاضاهای صدور، تمدید و یا ارتقای گواهینامه‌های آزمایشگاه‌ها، رسیدگی به شکایات در رابطه با فرایند بررسی و صدور مجوز همکاری، کنترل کیفی و رسیدگی به خطاها و تخلفات و سایر موضوعات مرتبط با آزمایشگاه‌های همکار، کمیته بررسی تقاضا و صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار با ترکیب زیر در مؤسسه تحقیقات خاک و آب تشکیل می‌شود. معاون پژوهش و فناوری مؤسسه (رئیس)، مدیر امور آزمایشگاه‌ها (دبیر)، مدیر دفتر ثبت و کنترل کیفی مواد کودی، دو نفر کارشناس صاحب نظر به انتخاب رئیس مؤسسه

تبصره - دبیرخانه کمیته در محل مدیریت امور آزمایشگاه‌های مؤسسه مستقر است.

ماده 5: شرایط آزمایشگاه‌های همکار

آزمایشگاه همکار مؤسسه باید دارای شرایط عمومی و فنی به شرح زیر باشد:

5-1: فضای آزمایشگاهی

هر آزمایشگاه باتوجه به نوع فعالیت مورد تقاضا برای همکاری، از لحاظ فنی، ایمنی و ساختار آزمایشگاهی، باید ویژگی‌ها و امکانات خاص مورد نظر را دارا باشد.

5-2: نیروی متخصص

متقاضی آزمایشگاه همکار می‌بایست هنگام ارائه تقاضا، فهرست و مشخصات افراد متخصص مرتبط با موارد تجزیه مورد نظر در نمونه‌های مواد کودی و نیز مسئول فنی آزمایشگاه را به مؤسسه اعلام نماید. مسئول فنی آزمایشگاه ملزم به حضور تمام وقت در آزمایشگاه می‌باشد.

تبصره 1- مؤسسه مجاز است در ابتدای بررسی‌ها یا در طول دوره اعتبار گواهینامه همکاری، از طریق برگزاری آزمون یا مصاحبه حضوری نسبت به بررسی کیفیت و صلاحیت مسئول فنی اقدام نماید.

تبصره 2- مسئول فنی آزمایشگاه مجاز به همکاری هم زمان با آزمایشگاه‌های دیگر نیست.

تبصره 3- مسئول فنی آزمایشگاه‌های همکار می‌بایست در زمان ارائه تقاضا دوره‌های آموزشی لازم (به تشخیص موسسه) را گذرانده و گواهینامه‌های آنها را دریافت نموده باشد.

3-5: الزامات مدیریتی

- آزمایشگاه باید دارای شخصیت حقوقی بوده و مدارک و مستندات این موضوع را به مؤسسه ارائه نماید.
- آزمایشگاه متقاضی بایستی در زمان ارائه تقاضا مدارکی ارائه نماید مبنی بر اینکه مجاز به انجام تجزیه بر روی نمونه‌های مواد کودی است.
- کلیه برگه‌های اساسنامه، فرم‌ها و مدارک ارسالی باید به امضای مدیر آزمایشگاه متقاضی (در رابطه با آزمایشگاه‌های وابسته به شرکت‌های خصوصی/ دستگاه‌های غیردولتی یا دولتی، بالاترین مقام شرکت/ دستگاه)، رسیده و توسط ایشان مهر شده باشد.
- آزمایشگاه وابسته به شرکت‌های خصوصی/ دستگاه‌های غیردولتی یا دولتی باید پیش از ارائه تقاضا هویت آزمایشگاه داشته و سوابق فعالیت خود را حداقل به مدت یک سال ارائه نمایند.
- در رابطه با آزمایشگاه‌های تابعه شرکت‌های خصوصی/ دستگاه‌های غیردولتی و دولتی، بالاترین مقام شرکت/ دستگاه باید متعهد شوند که ایشان و یا هر مقام دیگری در شرکت/ دستگاه، مداخله‌ای در نتایج آزمایشگاه نخواهند داشت.
- آزمایشگاه‌های همکار موظف‌اند در کلیه مراحل دریافت نمونه، آماده‌سازی، انجام تجزیه‌ها و نیز گزارش نتایج بر مبنای دستورالعمل‌های ابلاغی مؤسسه اقدام نمایند.

4-5: کنترل کیفی آزمایشگاه‌ها

آزمایشگاه همکار موظف است در برنامه‌های کنترل کیفی مؤسسه شرکت نموده و نتایج تجزیه نمونه‌های ارسالی را در اسرع وقت و بدون مطالبه هزینه، به مؤسسه اعلام نماید.

تبصره 4- هر آزمایشگاه موظف است نمونه‌های کنترل کیفی را خود تجزیه نماید. واگذاری کار تجزیه این نمونه‌ها به آزمایشگاه دیگر، تخلف محسوب گردیده و موجب لغو مجوز آزمایشگاه همکار خواهد شد.

تبصره 5- در صورتیکه نتایج تجزیه نمونه‌های ارسالی بر اساس برنامه کنترل کیفی مؤسسه، رضایت بخش نباشد، موضوع توسط دبیر، در کمیته مطرح و در رابطه با صدور اخطار کتبی و یا لغو مجوز آزمایشگاه همکار در این کمیته تصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده 6: الزامات

- دبیرخانه کمیته موظف است فهرست آزمایشگاه‌های همکار را در وبگاه مؤسسه درج و به‌روزرسانی نماید. فهرست مذکور از طریق پایگاه جامع اطلاعات مواد کودی کشور نیز در معرض اطلاع ذی‌نفعان قرار می‌گیرد.
- مؤسسه هیچ‌گونه مسئولیتی در خصوص کارایی برای آزمایشگاه همکار ندارد.
- آزمایشگاه همکار متعهد می‌گردد کلیه قوانین و مقررات تأسیس و بهره‌برداری از جمله قوانین و مقررات مرتبط با به‌کارگیری و پرداخت حقوق و حق بیمه کارکنان خود را رعایت نماید. مؤسسه هیچ‌گونه تعهدی در زمینه الزامات قانونی مرتبط با آزمایشگاه همکار نداشته و در صورت اثبات عدم رعایت قوانین و مقررات جاری کشور توسط آزمایشگاه، گواهینامه همکاری لغو خواهد شد.
- آزمایشگاه همکار موظف است کلیه مراحل دریافت نمونه، تعرفه‌ها و نتایج تجزیه‌ها را بر اساس چارچوبی که مؤسسه اعلام می‌نماید در سامانه مدیریت اطلاعات آزمایشگاه‌های خاک و آب (www.swrilab.ir) ثبت نماید.
- هرگونه تغییر در آدرس یا شماره‌تلفن آزمایشگاه، باید حداکثر طی 21 روز به دبیرخانه کمیته اعلام گردد.
- متقاضی آزمایشگاه همکار موظف است هزینه‌های بررسی صلاحیت، تمدید یا ارتقای همکاری مشتمل بر انجام آزمون مقایسه‌ای، کنترل کیفی و... را بر اساس اعلام مؤسسه، پرداخت نماید.
- در صورت بروز اختلاف در نتایج تجزیه آزمایشگاه همکار، تصمیم‌گیری نهایی بر اساس نتایج آزمایشگاه مؤسسه خواهد بود.
- آزمایشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های دولتی در شرایط خاص و در صورت داشتن صلاحیت‌ها و شرایط لازم می‌توانند به‌عنوان آزمایشگاه همکار عمل نمایند.

- آزمایشگاه‌های وابسته به واحدهای تولید، توزیع و واردات کودها، بهسازهای خاک و بهبوددهنده‌های رشد گیاه نمی‌توانند به‌عنوان همکار مؤسسه معرفی شوند.
- مؤسسه مجاز است به‌صورت دوره‌ای یا موردی و بدون اطلاع قبلی اقدام به بازدید، نمونه‌برداری و انجام آزمون مقایسه‌ای در آزمایشگاه همکار نماید. آزمایشگاه همکار موظف است در این رابطه با نماینده اعزامی مؤسسه همکاری کامل داشته باشد.
- آزمایشگاه همکار در بررسی کیفیت نمونه‌های دریافتی از مؤسسه یا صاحبان نمونه‌ها که نتایج آنها قرار است توسط مؤسسه مورد استناد قرار گیرد، فقط مجاز به انجام و گزارش نتایج مواردی از تجزیه‌ها است که در گواهینامه صلاحیت همکاری آن آزمایشگاه درج شده باشد. گزارش سایر اندازه‌گیری‌ها از نظر این مؤسسه نامعتبر شناخته شده و تخلف محسوب می‌گردد.
- در صورتی که بر اساس نتایج آنالیز نمونه توسط آزمایشگاه همکار، حقوقی به صاحب نمونه اعطا یا از ایشان سلب شده باشد و بعداً اثبات شود که اعطای حقوق یا سلب حق مذکور ناشی از ارائه نتایج نادرست آزمایشگاه همکار بوده (به تشخیص کمیته)، مسئولیت جبران زیان و ضرر مؤسسه و یا صاحب نمونه بر عهده آزمایشگاه همکار می‌باشد و آزمایشگاه همکار موظف است بر اساس رأی کمیته در این رابطه اقدام نماید.

ماده 7: فرآیند دریافت و رسیدگی به تقاضای همکاری

- 7-1- متقاضیان صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار موظفند فرم‌های تقاضا را از وبگاه مؤسسه اخذ نموده و پس از تکمیل به همراه مدارک و مستندات مورد نیاز بارگزاری نموده یا به دبیرخانه کمیته صدور مجوز آزمایشگاه‌های همکار در مدیریت امور آزمایشگاه‌های مؤسسه تحویل و رسید دریافت نمایند.
- 7-2- در این مرحله فرم‌های تکمیل شده همراه با مدارک ارائه شده توسط دبیرخانه مورد بررسی قرار می‌گیرد (حداکثر ظرف دو هفته).
- 7-3- در صورت تأیید مدارک مطابق با شرایط این دستورالعمل، در صورت نیاز بازدید کارشناسی از آزمایشگاه به عمل آمده و گزارش ارائه خواهد شد (حداکثر دو هفته).
- 7-4- در صورتیکه گزارش بازدید کارشناسی حاکی از احراز شرایط فیزیکی و فنی بعنوان آزمایشگاه همکار باشد، نمونه مجهول برای آزمایش‌های مقایسه‌ای توسط دبیرخانه به آزمایشگاه متقاضی ارسال می‌شود (حداکثر دو هفته برای ارسال نمونه و چهار هفته مهلت دریافت نتایج تجزیه).

- تبصره 1:** در موارد خاص مهلت ارسال نتایج به تشخیص دبیر کمیته قابل افزایش می‌باشد.
- 7-5- در مرحله بعد کلیه مستندات و مدارک همراه با گواهی دوره‌های آموزشی که از طرف موسسه الزامی اعلام شده است، گزارش بازدید کارشناس موسسه از آزمایشگاه و نتایج آزمایش‌های ممیزی جهت بررسی و تصمیم‌گیری نهائی به دبیرخانه کمیته ارسال خواهد شد.
- تبصره 2-** در صورت ارائه اطلاعات نادرست توسط متقاضی که بعداً در بررسی‌ها نادرستی آن ثابت شود، درخواست آزمایشگاه در همان مرحله مردود خواهد شد.
- تبصره 3-** در صورت نقص مدارک یا اثبات عدم صلاحیت آزمایشگاه در بررسی‌های کارشناسی اولیه، پیش از ارائه پرونده به کمیته، موضوع رد تقاضا توسط دبیر کمیته به متقاضی اعلام می‌گردد.
- ماده 8-** آزمایشگاه متقاضی حق دارد نسبت به رد درخواست خود اعتراض نماید. اعتراض در کمیته مطرح و رسیدگی خواهد شد.

ماده 9- تایید گواهینامه آزمایشگاه همکار

در صورتی که صلاحیت آزمایشگاه برای همکاری بارأی اکثریت اعضاء در کمیته تأیید شود، موضوع با ذکر محدوده صلاحیت (فاکتورهای قابل اندازه‌گیری در مواد کودی معین) در قالب صورت‌جلسه کمیته تنظیم و به امضا اعضاء کمیته خواهد رسید، گواهینامه آزمایشگاه همکار بر اساس صورت‌جلسه کمیته، توسط دبیرخانه تنظیم و با امضای رئیس مؤسسه و ممهور به مهر مؤسسه صادر خواهد شد. مدت اعتبار گواهینامه دو سال است که بر اساس بررسی نتایج عملکرد در مدت اعتبار، با تأیید کمیته به صورت دوسالانه قابل تمدید است.

ماده 10- بررسی عملکرد

در طول مدت اعتبار گواهینامه، بررسی‌های دوره‌ای از عملکرد آزمایشگاه‌های همکار شامل کیفیت تجزیه‌ها، کارکنان، تجهیزات و... توسط مدیریت امور آزمایشگاه‌ها صورت می‌پذیرد و نتایج در پرونده آزمایشگاه نزد دبیرخانه کمیته درج می‌گردد.

تبصره 1- در صورت مشاهده هرگونه عدم تطابق با این دستورالعمل و یا سایر موارد ابلاغی لازم الاجرا و یا بروز تخلف، موارد به کمیته منعکس و بر اساس تصمیم کمیته نسبت به اخطار به آزمایشگاه یا لغو مجوز اقدام خواهد شد.

تبصره 2- آزمایشگاه همکار موظف است بخشی از هر نمونه ارسالی در قالب این دستورالعمل را که از طرف موسسه یا صاحب نمونه دریافت می‌کند، برای مدت یکسال در انبار مناسب نگهداری نماید. دسترسی کارشناس اعزامی موسسه در هر زمان به این نمونه‌ها آزاد بوده و کارشناس مجاز است از آنها برای برنامه کنترل کیفی، نمونه‌برداری کند.

ماده 11- تمدید گواهینامه

آزمایشگاه همکار باید حداقل سه ماه قبل از پایان اعتبار گواهینامه، درخواست کتبی خود جهت تمدید گواهینامه را به موسسه تسلیم نماید. موسسه باید حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت تقاضا، براساس نتایج بررسی عملکرد آزمایشگاه، نظر خود را در خصوص تایید و یا عدم تایید تمدید گواهینامه به متقاضی اعلام نماید.

تبصره 1- چنانچه آزمایشگاه همکار پس از تاریخ انقضاء گواهینامه جهت تمدید آن اقدام نماید، کلیه مراحل مربوط به صدور گواهینامه می‌بایست مجدداً انجام گردد.

تبصره 2- در صورتیکه هر یک از آزمایشگاه‌های همکار دارای پرونده مفتوح حقوقی در موسسه باشند بررسی تقاضای تمدید و ارتقاء گواهینامه آنها منوط به حل و فصل موضوع خواهد بود.

ماده 12- ارتقاء گواهینامه

آزمایشگاه همکار می‌تواند در صورت احراز شرایط لازم برای افزایش تعداد پارامترهای قید شده در گواهینامه، درخواست ارتقای گواهینامه همکاری را به‌ضمیمه مدارک و مستندات لازم در وبگاه مؤسسه ثبت و ارسال نماید. دبیرخانه کمیته پس از بررسی شرایط و دریافت نتایج آزمایش نمونه‌های کنترلی ارسالی، موضوع تقاضا را همراه با مدارک و مستندات در کمیته مطرح و بر اساس رأی کمیته اقدام خواهد نمود.

تبصره - در صورت مثبت بودن نتایج آزمایش‌های کنترلی و نیز نتایج بررسی عملکرد آزمایشگاه در مدت اعتبار، اصل گواهینامه قبلی از متقاضی اخذ و گواهینامه جدید مشتمل بر مجموع پارامترهای اولیه و جدید با مدت اعتبار دو سال صادر خواهد شد.

ماده 13- تخلفات

چنانچه آزمایشگاه همکار بنا به تشخیص کمیته، مرتکب تخلف (ات) گردد، به تشخیص کمیته متناسب با تخلف انجام گرفته از طریق اخطار کتبی اول، اخطار کتبی دوم، تعلیق و یا ابطال گواهی‌نامه با او برخورد خواهد شد.

ماده 14- مسئولیت

آزمایشگاه همکار در مقابل نتایج ارائه شده مسئول است و در صورت بروز هر گونه ابهام در نتایج یا شکایت از طرف صاحب نمونه، مؤسسه یا هر ذی‌نفع دیگر در هر جا، آزمایشگاه همکار طرف دعوی خواهد بود و بایستی از نتایج خود دفاع نماید.

ماده 15- در خصوص آزمایشگاه‌هایی که پیش از تصویب این دستورالعمل، گواهینامه آزمایشگاه همکار دریافت نموده‌اند، تا زمان تمدید گواهینامه و یا ارتقاء پارامترهای همکاری، به ایشان فرصت داده می‌شود تا شرایط این دستورالعمل را فراهم نمایند.

منابع

موسسه تحقیقات خاک و آب 1401 . دستورالعمل انتخاب همکاری با آزمایشگاه‌های موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه مواد کودی. ابلاغیه شماره 1401/13100/243 مورخ 1401/12/16 موسسه تحقیقات خاک و آب.